

Gerçek Bir Hayal: Futbol

Cüneyt ÜLSEVER*

Allah'ım gözlerime inanamıyorum! Gool! Hem de ne gol! Trabzon:1- Fener:2, Fener 2. Yoksa artık ben de Allah katında duaları kabul edilen müminlerden mi oldum? Ne oluyor bana? Kalbim sıkışıyor. Suratım ıslak. Yok ağlamıyorum. Fanatik Fenerli oğlum avazı çıktığı kadar bağıyor. Sonra bana dönüyor:

"Baba ağlama," diyor.

"Yok oğlum öyle ben bir maça ağlayacak adam mıyım?"

"Basbayağı ağlıyorsun işte."

Ben yılların ağır entellektüeli (!), insanlara inat olsun diye, Siirt Köy Hizmetleri dahil, Türkiye'deki her takımı tutmuş adam, hüngür hüngür ağlıyorum. Öbür fanatik oğlum, Hırvatistan'dan, o meşhur, 85. dakikada gol yediğimizde masaya tekme atarak ayak parmağını kıran oğlum, Ankara'dan arıyor. Telefonu alıyorum, ama ağzından bir kelime çıkmıyor. O "sonra ararım," diyor.

Benim yaşadığım duygular sonradan beni utandırır da bu duyguları yıllardır milyonlarla paylaştığımı biliyorum. Tek yeni olan daha evvel bir topun arkasında kendinden geçen insanları kınayan, onları cahillik, magandalık,

fanatiklik ve nice itici sıfatlarla suçlamış olan kendimin onlardan bu konuda hiç ama hiç farkının olmadığını öğrenmiş olmak. Nedir bu **futbol** dedikleri? Sadece **spor** mu? Hem spor hem başka bir şey mi? Yoksa başka bir sürü şey mi?

Ben sakın kafayla düşünmeyi de öğrenmiş bir kişi olarak oturup bu yazıyı yazıyorum.

Futbol galiba **gerçek** ile **hayal** arasında bir şey. Hem gerçek hem de hayal. Belki de en **gerçek hayal!** Sinema, tiyatro roman gerçekmiş gibi olan hayaller. Bunları, biri önceden plânlıyor, gerçekmiş gibi kurguluyor. Bir romanın sonunu en azından yazarı, bir filmin kurgusunu filmde görev alan herkes baştan biliyor. Oradaki oyuncular basbayağı **rol kesiyorlar**. Futboldaki oyuncular ise oynuyorlar. Maçın sonucunu baştan kimse bilmiyor. Maç satılmış olsa dahi! Onun için satılan maçların parası oyundan sonra ödeniyor. Tiyatroda, sinemada hayal bize **teamülden** gerçek gibi gösteriliyor. Biz de hayal olduğunu bilerek okuyor veya seyrediyoruz. Futbol ise gerçek hayal. Ne yazarı var ne sonunu bileni. Teknik adamların gücü en fazla başlama düdüğüne kadar işliyor. Sonrası Allah Kerim!

Bence işte **gerçek bir hayal** olma gücü ile futbol en ciddi adamı bile çileden çıkarabiliyor. Hangimizin hayalleri yok? Hangimiz sırf

Dr. Cüneyt Ülsever, Yazar-İnsan Kaynakları Uzmanı

gerçekle yetinecek kadar zengin, güçlü veya olgunuz? Zaten hep daha zengini, daha fazla mevki sahibini, başka bir kadını veya erkeği hayal ederek yaşamıyor muyuz? Bunu hangi babayığit inkâr edebilir? Hayallerimizde patronlarımızı dövmüyor muyuz, en güçlü, en yakışıklı, en güzel biz olmuyor muyuz? Düşleri olmayan, gerçek hayatta dayağı yedikten sonra yaralarını hayalleri ile yalamayan bir kişi var mı aramızda?

Futbol zihnimizi zorlamadan, aynen gözümüzün önünde, plânlanmadan ve kurgulanmadan bize hayallerimizi veriyor. Onun sayesinde **yeniyor, kazanıyor, en güçlü oluyor** ve **iktidar koltuğuna** oturuyoruz. Kimsenin bize hayal biçmesine ihtiyaç duymadan...

Bu kadar gerçek aynı zamanda bir hayal. Futbol sektörünün dışında olan herkes için hayal. Oyunu biz oynamıyoruz, teri biz dökmüyor, golü biz atmıyor veya yemiyoruz. Hatta uğruna kavgalar ettiğimiz takımı da hayal dünyamızda seçiyoruz. Ben şimdi şıppanadak G.S.'ye veya B.J.K.'ye, Trabzon'a geçsem ne olur? Hayatımda ne değişir? Hatta yine aynı heyecanları duymaz mıyım? Aynı şekilde Fener gol attığında, hatta şampiyon olduğunda bende ne değişti? Fenerin şampiyon olmasının verdiği coşku kısa bir süre sonra tıpkı sevişmenin ardından duyduğum "yahu biraz evvel ben o duyguları nasıl yaşadım?" gibi bir duyguya dönmeyecek mi? Ama bir daha sevişeceğim, bir daha. Gücüm olduğu sürece...

Futbol en gerçek hayal. İçinde hem varız hem de yokuz. Neşesi, üzüntüsü bizim, riskleri, zahmetleri başkasının.

Futbol o kadar gerçek bir hayal ki **gerçekleşen maç neticesine** itiraz edebiliyorsun. "Hakem penaltımızı vermedi, gol basbayağı ofsayt idi," diyebiliyorsun. Hayatta hangi gerçeğe itiraz edilebiliyor? Ölen yakınına ölmemiş gibi davranabiliyor musun? İşten atılmana "**Saymeyoz! Saymeyoz!**" diye bağırabiliyor musun?

Futbolu bu kadar içimize alan bir neden de herhalde kişisel hayatımızda şu veya bu şekilde içimize atmak zorunda olduğumuz duygularımızı, hedef şaşsa da, ortaya dökmemize olanak vermesi. İşte patrona, amirine bağırılmazsın. Evde karına bağırılmazsın. Maazallah sokaktaki serseri senden güçlü çıkabilir. Normal zamanda piştovu ateşlesen soluğu karakolda alırsın. Futbol en kolay ve tehlikesiz **deşarj** yolu. Hakemin **cinsel tercihi** hakkında, hem de hakemin gözü önünde ahkam kesebilmek öyle kolay bulunacak bir nimet değil. Boş bulunup da aynı hakeme sokakta bu fikrini söylesin, bak hakem sana neler yapar.

Futbolun bize sunduğu başka bir nimet de insanın o kahrolası bir yere **ait olma**, bir bütünün parçası olma ihtiyacını kısmen de olsa gidermesi. **Aidiyet** bizi biz yapan, kimliğimizi oluşturan, bize toplum içinde bir yer biçen, hatta **fark edilmemizi** sağlayan bir duygu. Bu kadar önemli. Ekmek, su kadar ihtiyaç.

Sivaslılık, Mardinlilik **büyük ormanlarda** hepten kaybolmamıza engel oluyor. Ama hangi Mardinli 20 bin Mardinli'yi, hatta Mardin'in içinde, bir araya getirebiliyor. Ancak maçta senin gibi on bin Fenerli, Cimbomlu veya Karakartallı ile beraber olmak mümkün. Mahallede, okulda, fabrikada "fanatik Fenerli", "harbi Cimbomlu", "has Karakartallı" olarak anılmak, ayırt edilmek de **cabası**.

Futbolun bize sunduğu bir nimet daha var. Bize **mucizelerin** olabileceğini gösteriyor. Mucize öyle **sahtekâr** ama öyle de **gerekli** bir kelime ki... En umarsız anda ona sığınarak aklınızı koruyabiliyorsunuz. Kanserli annem komada gün sayarken her sabah gazetelerde bir mucize beklemiştim. Mucizenin ne kadar **sahtekâr** olduğunu bile bile. Siz mucizeyi hiç beklemediniz mi? Futbolda ise mucize çok. 90. dakikada gelen mucizevi bir gol maçın neticesini değiştirmiyor mu? Bir gol hayallerinizi gerçek yapmıyor mu? Ey benim Fenerli dostlarım. Evet şampiyonluğu hak ettik. Buna laf ettirmem! Ama samimi olun; Van

spor'un Trabzon'u Trabzon'da yenmesi bir mucize değil miydi? Trabzon maçının ilk devre sonunda artık bir mucize beklemiyor muyduk? Ve mucize gerçekten gelmedi mi? Aynı mucize rakip takıma "Futbolun adaleti yok," dedirtmiyor mu? Günlük hayatımızda mucizenin tam bir sahtekâr olduğuna inanmaya başladığımız an o futbolun içinde çıkıyor ve bizi şaşırtıyor. Biz, yine ruhsal dengemizi ayakta tutabilmek için, takımımız için var olan mucizenin bizim için de var olabileceğini düşünmeye başlıyoruz.

Futbolun ekonomisine baktığımız zaman da genel kabul görmüş kuralların dışında bazı **hoş garabetler** tespit ediyoruz. Futbol dünyada trilyon dolarlarla ifade edilen bir ekonomi yaratıyor ama **üretim** yok. Ne mal olarak ne de hizmet olarak. Futbolcuların sahada ürettikleri **enerji** tribünlerde **heyecan** olarak tüketiliyor. Üretilen **maçın neticesi** mi? Üstelik üretim, anında hem de o anda tüketiliyor. Birileri üretirken(!) öbürleri hemen o anda tüketiyorlar. Hayal sektörünün öbür metaları kitap olarak, film olarak, eser olarak, tiyatro ise tekrar edilerek tüketime defalarca sunulabiliyor. Futbolda bu yok. Maç kasede kayıt edilse dahi esas tüketilen heyecan yok artık. Aynı takım aynı oyuncu, saha ve seyircilerle bir daha maç yapsalar bile aynı oyunun tekrar edilmesi mümkün değil. Futbolcular milyarlar kazanıyor. Enerji, estetik, beceri ve görüntü üreterek. Ama ürün vermeden. Kazançları ekonomi dilinde **rant** olarak nitelenebilir. Zira ekonomide doğanın bahşettiği olanaklardan yararlanmanın getrisi rant olarak nitelenir. Toprakta alınan **kira** gibi... Futbol becerisinin de doğal olduğu kabul edilirse futbolcuların kazancı ranttır. Ama diğer rant gelirlerinde süreklilik vardır. Toprağın verimliliğini kayıp etmesi ile, evin bulunduğu semtin itibar yitirmesi ile kira değerinin düşmesi mümkündür ama yıllar alır. Futbolcunun rant geliri ise muazzam bir dalga-

lanma gösteriyor. **Form tutmak** diye bir kavram var. Bakıyorsunuz milyarlarla transfer edilmiş bir futbolcu daha sezonun başında yok olup gidebiliyor. Formsuz futbolculara en yakın insanlar, galiba morali bozulduğu için eser veremeyen **bohem(!)** sanatçılar. Futbolun yöneticileri de ekonomik açıdan garip insanlar. Herkes para **kazanmak** için yönetici olmak isterken onlar para **harcamak** için yönetici oluyorlar. Tamam harcamalar sonradan geriye şan, şöhret ve hatta ihale ve de kredi olarak geri dönebilse de bu kazançlar doğrudan futbol üretiminden gelmiyor. **Başarıdan** geliyor. Başarı ise maçın neticesi. Belki bileğinin hakkı, belki mucize. Hatta belki de satın alınmış. Ne kadar oynak, riskli ve hayalî... Anında **padişah** da olabiliyorsun rezil de. Bir bizi İngiltere'ye götüren **Fatih Terim**'i düşünün. Bir de orada ilk iki maçı da kaybederek elenen aynı Terim'i. Allah'tan Terim maaş ve prim alıyor, cepten harcamıyor.

Futbolun benim tespit edebildiğim en son baştan çıkarıcılığı ise gerçek bir hayal olması kadar bir **hayal gerçek** olması.

Futbol herşeye rağmen gerçek. Her gerçek gibi sonu bazen sevinçli ama çoğu kez **hüzünlü**. Kazanmak kadar kaybetmek de var. Sadece bir tane birinci var. Tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi. Birinci lige çıkamamışsan buna Bakanlar Kurulu'nun dahi gücü yetmiyor. Gerçek hayatta olduğu gibi sonunda hep **zenginlerin** takımları kazanıyor. **Anadolu** takımları güme gidiyor. Buna tek istisna Trabzonspor. Futbol acıtıyor, futbol terk ediyor, aldatıyor, kazıklıyor ve de **ağlatıyor**.

Futbol hayallerimizi tıpkı işveli bir fahişe gibi kıskırtıyor. Hiç bir riske girmeden intikam aldırıyor. Sahtekar mucizeye olanak veriyor. Adamı mahallenin kabadayı fanatiği yapıyor. Ama üretilemediği için plânlanamıyor ve sonunda gerçeği pat diye insanın suratına patlatıyor.